זון אויפגאנג — 6.05.
זון אונטערגאנג — 7.00.

די איינציקע אידישע צייטונג אין מערב קאנאדע עטאבלירט אין 1910 דערשיינט יעדן טאג

אידישע וואָרט
THE ISRAELITE PRESS

THE GATEWAY OF THE WEST

וועטער: קלאר און מילדער

The Only Jewish Newspaper in Western Canada Established 1910. Published DAILY

Vol. 20, No. 66, Winnipeg, Wed. April 2, 1930. Published daily except Saturday and Sunday. דערשיינט יעדן טאג חוץ שבת און זונטאג מיטוואך ד׳ ניסן, תר״ץ.

THE NEW YORK PUBLIC LIBRARY APR 7

ווייצמאן דריקט אויס אומצופרידנהייט מיט דעם באריכט פון פאלעסטינער אויספאָרשונג קאמיסיע

ווייצמאן אין אויף ניט ריכטיקע אינפאָרמאציעס פונם באריכט. — איפן ארט פון 150 אראבער אראפגעזעצט פונם באָרן זיינען באזעצט געוואָרן הונדערט טויזנט אידן, און די זעלבע אראבער זיינען איינגעאָרדנט געוואָרן בעסער ווי פריער. — שטימט איין מיט דער קאָמיסיע, אויף וויפל ס׳איז שייך דער שולד פאר די אויסברוכן אין אוגוסט

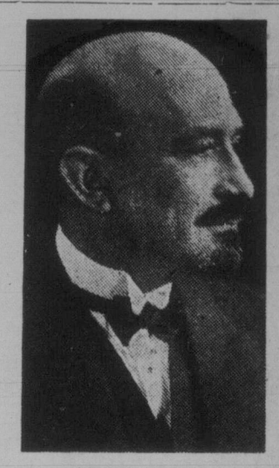

דר. חיים ווייצמאן

לאָנדאָן, אפר. 2 (איטא). — דער פאר־לעסטינער באריכט אין כאראקטעריזירט פאשטישע באהאנדלונג פון פונדאמענטאלע פראבלעמען אויפ׳ן סמך פון אויבערפלעכ־לאכע באווייזן״.

די אידישע אגענטור׳ זאגט דר. ווייצ־מאן, נעמט א שטעלונג קעגן דריי הויפט־פונקטן פונ׳ם באריכט, וועלכע זיינען:

1. קאלאניזאציע. בעת די קאמיסיע זאגט, אז ס׳איז מער ניטא קיין פרייע לאנד פאר קאלאניזאציע אין ארץ־ישראל, קאן די אגענטור אנווייזן. אמווייניקסטנס אויפ׳ן זאמריקן יסודות פון עמק־השרון, וואו מען קאן באזעצן צוואנציק טויזנט פאמיליעס ניט באריכטיק קיין אראבער. מיט דעם איינפיר פון מאדערנע מעטאָדן, קאן דא די אגריקולטור זיין זייער א רייכע ״קיין פאלק איז נאך ניט קאלאניזירט געוואָרן מיט אזוי ווייניק רייבונגען״, — האט דר. ווייצמאן געזאגט. — ״ארום 750 אראבישע פאכטארן זיינען אראפגעזעצט געוואָרן פאר די לעצטע צען יאר, און אויף זייער ארט האבן זיך באזעצט נייע הונ־דערט טויזנט מענשן אין ארץ־ישראל. און אט די אראפגעזעצטע אראבער זיינען פון דאן און שוין אויף באזעצט געוואָרן אויף לאנד און זייער לאנג איז בעסער ווי פריי־ער״.

2. די אידן קאָנען ניט איינשטימען מיט דעם טייל פון באריכט וואס זאגט, אז אי־מיגראנטן זיינען אויסגעקלויבן געוואָרן אויפ׳ן סמך פון פאליטישע קוואליפיקא־יצעס. דאס איז אבסאלוט פאלש.

3. דר. ווייצמאן לייקנט קאטעגאָריש אפ די באהויפטונג, אז אין ארץ־ישראל זיינען דא מער אידן, ווי דאס לאנד קאן אויסהאלטן.

וואס איז שייך דער באשטימונג פון דער שולד פאר די אונרוהס אויסברוכן, שטימט דר. ווייצמאן איין מיט דעם באריכט. ״מיר, אידן, פאראורזאכן אומאנגענעמלאכקייטן בלויז דערמיט וואס מיר עקזיסטירן״, — האט ער געזאגט.

דר. ווייצמאן גיט צו, אז די אידן האבן לעסטינער באריכט איז כאראקטעריזירט געוואָרן פון דר. ווייצמאן ווי ״אן אומסיס־פאטישע באהאנדלונג פון פונדאמענטאלע פראבלעמען אויפ׳ן סמך פון אויבערפלעכ־לאכע באווייזן״.

די אידישע אגענטור׳ זאגט דר. ווייצ־מאן, נעמט א שטעלונג קעגן דריי הויפט־פונקטן פונ׳ם באריכט, וועלכע זיינען:

1. קאלאניזאציע. בעת די קאמיסיע זאגט, אז ס׳איז מער ניטא קיין פרייע לאנד פאר קאלאניזאציע אין ארץ־ישראל, קאן די אגענטור אנווייזן. אמווייניקסטנס אויפ׳ן זאמריקן יסודות פון עמק־השרון, וואו מען קאן באזעצן צוואנציק טויזנט פאמיליעס ניט באריכטיק קיין אראבער. מיט דעם איינפיר פון מאדערנע מעטאָדן, קאן דא די אגריקולטור זיין זייער א רייכע ״קיין פאלק איז נאך ניט קאלאניזירט געוואָרן מיט אזוי ווייניק רייבונגען״, — האט דר. ווייצמאן געזאגט. — ״ארום 750 אראבישע פאכטארן זיינען אראפגעזעצט געוואָרן פאר די לעצטע צען יאר, און אויף זייער ארט האבן זיך באזעצט נייע הונ־דערט טויזנט מענשן אין ארץ־ישראל. און אט די אראפגעזעצטע אראבער זיינען פון דאן און שוין אויף באזעצט געוואָרן אויף לאנד און זייער לאנג איז בעסער ווי פריי־ער״.

2. די אידן קאָנען ניט איינשטימען מיט דעם טייל פון באריכט וואס זאגט, אז אי־מיגראנטן זיינען אויסגעקלויבן געוואָרן אויפ׳ן סמך פון פאליטישע קוואליפיקא־יצעס. דאס איז אבסאלוט פאלש.

3. דר. ווייצמאן לייקנט קאטעגאָריש אפ די באהויפטונג, אז אין ארץ־ישראל זיינען דא מער אידן, ווי דאס לאנד קאן אויסהאלטן.

וואס איז שייך דער באשטימונג פון דער שולד פאר די אונרוהס אויסברוכן, שטימט דר. ווייצמאן איין מיט דעם באריכט. ״מיר, אידן, פאראורזאכן אומאנגענעמלאכקייטן בלויז דערמיט וואס מיר עקזיסטירן״, — האט ער געזאגט.

דר. ווייצמאן גיט צו, אז די אידן האבן

אידישער לאָרד קרינג הויכן ריכטער אמט אין אווסטראליע

מעלבורן, אווסטראליע, אפר. 1. — סער אייזעקס אלפרעד אייזעקס, א מיט־גליד פונ׳ם פעדעראלן הויכן געריכט, איז באשטימט געוואָרן צום פאסטן פון ״טשיף דזשאסטיס (הויפט ריכטער) פון דעם הויכן געריכט.

סער אייזעק, וועלכער איז געבאָרן גע־וואָרן אין יאר 1855 האט געהאט א גלענ־צענדע יורידישע און פאליטישע קאריי־ערע פאר די לעצטע פערציק יאר.

(::)

וואנגנערס אלמנה געשטאָרבן אין טיפן עלטער

ביירעאוט, דייטשלאנד, אפריל 2. — קאזימא וואגנער, דר אלמנה פון ריכארד וואגנער און די טאָכטער פון פראנץ ליסט, צוויי וועלט באריומטע קאָמפּאָזיטאָרן, איז דא געשטאָרבן אין עלטער פון 92 יאר.

די פארשטאָרבענע איז געווען קראנק א לאנגע צייט, און מיט א יאר צוריק איז זי געוואָרן בלינד און טויב און זי איז געלעגן די גאנצע צייט אין בעט.

סי. ען. אר. וועט אויסגעבן פינף־און־צוואנציק מיליאָן דאָלאר אויף נייע ליניעס אין דער וועסט

דאס שליסט ניט איין ספעציעלע אויסגאבן אויף דער האדסאָן־ביי און אויף די צפון אלבערטא ליניעס

ווי א. ע. וואָרען, מערב סופעראינ־טענדענט פון די קאנאדער נאציאנאלער אייזנבאנען האט נעכטן אנאנסירט, וועט די סי. ען. אר. דאס יאָר אויסגעבן 25 מיליאָן דאָלאר אויף נייע ליניעס און אלץ נעמיינע אויסבעסערונגען. דאס שליסט ניט איין די אויסגאבן אויף דער האדס־אָן־ביי אייזנבאן, וואס איז א חשבון פאר זיך אליין, און דער סי. ען. אר׳ס חלק אויף די ליניעס פון צפון אלבער־טא.

ניין מיליאָן דאָלאר וועט אויסגעגעבן וועט אויף נייע צוויי־ליניעס, אממיי־טען אין סאסקעטשעוואן און אלבערטא, און צוויי אין בריטיש קאָלומביא. דאס איבעריקע וועט אויסגעגעבן ווערן אויף אלגעמיינע אויסבעסערונגען, ווי אויף אויפ׳ן בוי פון די צוויי סי. ען. אר. דאס באָלן, — אין וואנקאָווער און אין סאס־קאטון.

אין א צאָל פאלן וועלן לייטערע רעלסן אויף די עקזיסטירנדיקע ליניעס פארבי־טען ווערן אויף שווערערע.

אין דער ליינג פון דער האדסאָן ביי ליניע, נאך דחי פעס, וועלן דעם זומער אויפגעשטעלט ווערן א צאָל סטאנציעס און אנדערע נויטיקע געביידעס.

וועדזשוואוד דריקט אויס שארפסטע אנטריסונג קעגן באריכט. — אראבישע דעלעגאציע איז אין אלגעמיין צופרידן מיט קאָמיסיעס באריכט

(ספעציעלע טעלעגראמעס צו ״דאס אידישע וואָרט״ פון ״איטא״)

לאָנדאָן, אפר. 2 (איטא). — די אראבישע דעלעגאציע צופרידן

לאָנדאָן, אפר. 2 (איטא). — די אראבישע דעלעגאציע וואס געפינט זיך איצט אין לאָנדאָן פאָרצולייגן די אראבישע טע־נות, האט דערקלערט, אז דער באריכט האט געגעבן אן אביעקטיווע באשרייבונג פון דער לאגע. זיי זיינען ניט צופרידן מיט׳ן טייל פונ׳ם באריכט וואס האט צו מאן מיט דער יס־המלח קאנצעסיע, אבער אין אלגעמיין, זאגן זיי, זיינען די אראבער אינ׳ם באריכט יושר׳דיק באהאנדלט געוואָרן.

די דעלעגאטן האבן אנגענומען דעם שטאנדפונקט, אז דער באריכט האט זיי באפרייט פון וועלכער ס׳איז פאראנט־וואָרטלאכקייט פאר די אויסברוכן. וואס איז שייך דעם טייל פונ׳ם באריכט וואס באשולדיקט די אראבישע פירער פאר זיי־ערע פראָטעסטן און קלאגעס, מיט וועלכע זיי האבן אויפגערייצט דעם עולם, וואס האט דערנאך געפירט צום אויסברוך, זאגן די דעלעגאטן, אז דאס קאן ניט באטראכט ווערן ווי אן ערנסטע קלאגע, ווייל עס איז דאך געווען זייער חוב, ווי פירער, צו דער־קלערן זייער איינגעגעם שטאנדפונקט.

די דעלעגאציע גלויבט, אז דער באריכט וועט זיין א חיסטאָרישער דאקומענט פאר פאלעסטינע.

וועדזשוואוד דריקט אויס טיפ־סטע אנטריסונג

לאָנדאָן, אפר. 2 (איטא). — דעפוטאט וועדזשוואוד האט באצייכנט דער קאמי־סיעס באריכט ווי אן ״איבעררעשנד נא־רישן״. דער באריכט, זאגט ער, וועט מאכן דעם מופטי און די אראבישע נאציאָנא־ליסטן צו גלויבן, אז די האבן אין אנגלאנ־א סך מער סימפאטיע ווי ס׳איז פאקטיש דא. ער וועט ביי די אידן איבער גאר דער וועלט שאפן א געפיל פון אנטוישונג און אנטרעסונג קעגן אנגלאנד, און וועט געבן דעם איינדרוק צו אט די אלע שטערנדיקע כחות אין פאלעסטינע, אז זיי זיינען גע־ווען גערעכט אין זיין באהויפטונג בעת די אומרוהן, אז אנגלאנד איז אויף זייער זייט, און זיי קאָנען דאס זעלבע פרובירן אפילו נאך אמאל.

דערצו שעדיקט דער באריכט, אין זיין מיינונג, עגלאנדס פרעסטיזש. ער באַ־רעכטיקט די אנטוואָרטענונג פון די אידן דורך דער פאליציי אין א צייט וואס זיי ווערן אויסגעשלאכטעט פון די ״נייטיווס״ און באַרעכטיקט, זעט אויס, די דערני־דערנדיקע באציאונג פון די בריטישע באַ־אמטע. וואס האבן געבויגן זייערע קעפ פאר׳ן מופטי.

״איך האָף אז די אראבער פונ׳ם מאנדאט וועט רעווידירט ווערן פון דער בריטישער רעגירונג, נאכדעם ווי זי וועט זיך באראטן מיט מענשן וואס זיינען מער דערפאר־ען באַ־קאָלאָניאלע און אין אָריענטאלע ענינים״, האט ער געזאָגט.

ענגלישע פרעסע ניט איינשטי־מיק וועגן באריכט

לאָנדאָן, אפר. 2 (איטא). — די ענגלי־שע צייטונגען זאָגן ארויס פארשידענע אין אפט ווידערשפרעכנדיקע מיינונגען וועגן דעם באריכט פון דער ארץ־ישראל קאָמיסיע.

די ״דיילי ניוס״ און די ״טיימס״ שטי־מען איין, אז די קאָמיסיע איז אריבערגע־טראָטן די גרעניצן באשטימט פאר איר־ דיסקוטירנדיק פראגעס פון גרונד פאליטיק

די ״דיילי מייל״ גייט נאך ווייטער. דער־קלערנדיק, אז די קאָמיסיע האט ליידער ניט געראטן די מאכט צו ראטן דער רעגי־רונג צו שניידן אירע פארלוסטן און צו־ריקצוגן זיך פון פאלעסטינע, איידער זי וועט אריין אין א צרה.

דער ״טעלעגראף״ גיט אפ א סך פלאץ דעם באריכט, אבער ער נעמט ניט קיין באשטימטע שטעלונג צו׳איס.

א קוריאז איז, וואס דער ״הערא״־ ארגאן פון דער ארבעטער פארטיי, דער־מאנט אינגאנצן ניט דעם באריכט.

״דאר היום״ פארדאמט באריכט

ירושלים, אפר. 2 (איטא). — בלויז דער ״דאר היום״ האט דערוויל צייט גע־האט, דורך א ספעציעלער אויסגאבע, אויס

אראבישע דעלעגאציע אויפגענומען פון פרע־מיער מאקדאָנאלד

לאָנדאָן, אפר. 2 (איטא). — די אראבישע דעלעגאציע, נאכדעם ווי זי האט באזוכט פרעמיער מאקדאָנאלד און דעם קאָלאָניאל מיניסטער, לארד פעפסיל־ה, האט אריינגעגעבן די פאלגנדיקע דערקלע־רונג:

״ביידע צדדים זיינען געווען זייער צור־פריד צו באגעגענען אייגער דעם צווייטן, און צו האבן אן אלגעמיינעם שמועס וועגן דער לאגע. דער שמועס האט אנגעהאלטן ארום צוויי שעה צייט. מיר קאָנען דער־ווייל ניט פארשפנטלאכן דעם אינהאלט פונ׳ם שמועס, ווייל דאס איז דערווייל בלויז געווען אן אלגעמיינע באגעגעניש. עס קאָן זיין, אז ווייטערדיקע אזעלכע באַ־געגעניש זאָלן אראנזשירט ווערן״.

די דעלעגאציע, ווערט דערוואַרטעט, זאָל ארויסגעבן א מער גענויע דערקלערונג מארגן.

אידישע באאמטע אויף רומעני־שע אייזנבאנען האבן מורא צו פארלירן שטעלעס

ווין, אפריל 2 (איטא).— די אידישע באאמטע אויף דער רומענישע אייזנבאנען האבן מורא אז זיי וועלן פארלירן זייערע שטעלעס, אלס רעזולטאט פון א צוויישפ־ווארף וואס די אייזנבאן־דירעקטאָרן אין טאמע־סאוואר האבן דערהאלטן פון דער רעגירונג צו רעגיסטרירן אלע אידישע. אונגאַרישע און דייטשע באאמטע אויף די באנען און צושיקן א ליסטע קיין בוקארעסט.

די מורא פון די אידישע אנגעשטעלטע נעמט זיך פון דעם וואס לעצטנס האבן דע־רגיונג־פאבריקן אפגעזאגט א צאָל אנגע־שטעלטע פון די מינדערהייט־פעלקער אין רומעניע.

(::)

אראבישע דעלעגאציע אויפגענומען פון פרע־מיער מאקדאָנאלד

לאָנדאָן, אפר. 2 (איטא). — די אראבישע דעלעגאציע, נאכדעם ווי זי האט באזוכט פרעמיער מאקדאָנאלד און דעם קאָלאָניאל מיניסטער, לארד פעפסיל־ה, האט אריינגעגעבן די פאלגנדיקע דערקלע־רונג:

״ביידע צדדים זיינען געווען זייער צור־פריד צו באגעגענען אייגער דעם צווייטן, און צו האבן אן אלגעמיינעם שמועס וועגן דער לאגע. דער שמועס האט אנגעהאלטן ארום צוויי שעה צייט. מיר קאָנען דער־ווייל ניט פארשפנטלאכן דעם אינהאלט פונ׳ם שמועס, ווייל דאס איז דערווייל בלויז געווען אן אלגעמיינע באגעגעניש. עס קאָן זיין, אז ווייטערדיקע אזעלכע באַ־געגעניש זאָלן אראנזשירט ווערן״.

די דעלעגאציע, ווערט דערוואַרטעט, זאָל ארויסגעבן א מער גענויע דערקלערונג מארגן.

סאוועט רעגירונג זוכט צו געווינען ענגלישן מארק פאר אירע ווייץ

לאָנדאָן, אפריל 2. — די סאוועט רע־גירונג. ווענדעט איצט אָן אלע מיטלען צו פארכאפן דעם ענגלישן ווייץ־מארק. פאר דעם צוועק האט זי ארויסגעגעבן א באפעל אז דער בעסטער ווייץ זאָל עקספּאָרטירט ווערן פון רוסלאנד קיין ענגלאנד און פאר איינגעגעם געבראוך וועט זי קויפן ני־דריקע סארטן ווייץ פון אויסלאנד און זי וועט פאר זיך נוצן דעם ערנסטן ווייץ אין לאנד גופא.

די סאוועטן רעגירונג מאכט אויס א פארזוך צו פארוואנדלען די בעסטע שטחים לאנד פון צפון קאווקאז, קרים און דעם נידערייקן ראיאן פון דער וואָלגא בענגנט אין לענדערייען צו זייען בלויז ווייץ פאר דעם אויסלענדישן עקספּאָרט. אויף אוקראינע האט געקראָגן א באפעל צו עקספּאָרטירן איר בעסטן ווייץ קיין ענגלאנד.

דעם דאזיקן באשלוס האט די סאוועטן רעגירונג אנגענומען אין אנקלאנג מיט דעם באשלוס פון איר פינף יאריקן אינ־דוסטריעלן פון פארמערייט אנטוויקלונג פלאן, און יכדי צו באקומען אזא מארק ווי ענגלאנד האט רוסלאנד באשלאסן צו פּראָדוציירן און פארקויפן צו ענגלאנד דאס בעסטע וואס עס לאזט זיך.

אהרן סאפּיראָ באשולדיקט קאנאדער ווייץ פול אין ספעקולאציע

בערקלעי, קאל., אפר. 2. אין א לעקציע אין אוניווערסיטעט דא, האט אהרן סאפּי־ראָ, פאָפּולער פונ׳ם קאנאדער ווייץ־פול, דערקלערט, אז די שווערע לאגע פונ׳ם קא־נאדער ווייץ פול ביי איצטיקן מאמענט איז א רעזולטאט פון דעם, וואס דער פול, אנשטאט צו דינען בלויז ווי א פארקויף אנעגטור, האט ספעקולירט אין ווייץ.

די רפואה זעט סאפּיראָ אין א צוואנג־פול, קאנטראָליר פון דער רעגירונג.

פול האט זיך אפגעזאגט פון א פרייז פון $1.47 פאר ווייץ

לאָנדאָן, אפר. 2. — אין ענטפער אויף אנפראגעס אין הויז, האט האָנ. ד. ה. טאמאס דערציילט, אז מיט א געוויסער צייט צוריק, ווען ווייץ איז געווען $1.47 א בושל, האט ער נעראָטן דעם קאנאדער ווייץ פול צו פארקויפן, כדי ער זאָל קאנען דערנאך מיט די שיפן שיקן צוריק בריטי־שע קוילן קיין קאנאדע. דער פול האט ניט געפאלן צו $1.03.

(::)

נגלויבט אז חולה האט ראדיאָ אפּאראט אין זיין קאָפּ

לאָנדאָן, אפר. 2. — מיידזשאר לענארד אייוועריי, א הינער דאקטאר, באהאנדלט איצט א זאָנ־ערבאראן פאציענט, דעם פאַ־צענט׳ס חולאת באשטייט אין דעם וואס עס ״שפּילט זיך ביי אים אין קאָפּ״. וואו ער גייט אין וואו ער שטייט הערט ער מוזיק און געזאנג, כאטש ארום אים שפּילט קיינער ניט.

דער דאקטאר גלויבט אז אין זיין חולה׳ס מאָרך נעפינט זיך א נאטירלאַ־כע דראָטלאָזע ראדיאָ וואס כאפּט אויף קלאנגען פון נאענט און פון ווייט.

דער חולה באקלאגט זיך פאר׳ן דאקטאר אז ער האלט אין הערן א נאנצע סימ־פאָניע און אפּערעטע, און ווי נאר איין פּראָגראם ענדיקט זיך אין זיין קאָפּ, אזוי דערטראָגן זיך צו זיינע אויערן פארשיי־דענע אנדערע קלאנגען פון מוזיקאלישע אינסטרומענטן און געזאנג.

בן־אבי באשטראָפט פאר דרוקן ביי״ לאנע צו צייטונג אָן דערלויבעניש

ירושלים, אפר. 1 (איטא). — בן־אבי, רעדאקטאָר פון ״דאר היום״, איז פאראור־טיילט געוואָרן צו באצאָלן א שטראָף פון פינף פונט, דערפאר וואס ער האט גע־דרוקט א ביילאגע צו זיין וועכנטלאכער ענגלישער אויסגאבע.

די קלאגעס זיינען געווען, ערשטנס, אז ער האט די ביילאגע פארעפנטלאכט אָן א דערלויבעניש; צווייטנס, איז די ביי־לאגע געווען אין העבריאיש, בעת די דער־לויבעניש וואס ער האט נעקאָט איז גע־ווען פאר אן ענגלישער אויסגאבע. און, דריטנס, איז די ביילאגע געווען גערדרוקט אין תל־אביב, אנשטאט ירושלים.

די פארטייריקונג האט פּראָטעסטירט קעגן דעם ארויסרוף פונ׳ם דיסטריקט קאָ־מישאָנער, קיט ראוטש, אלס ערות, אבער דער געריכט האט פארט באשלאסן אויס־צוהערן זיין עדות זאָגן.

עס ווערט געמעלדעט, אז בן־אבי פארט גלייך אפ קיין לאָנדאָן אויף א ציוניסטי־שער מיסיע.

רעזיגנירטע אידישע ראטמע־נער קרינגן ״א דאנק״

ירושלים, אפר. 1 (איטא). — דער דיסטריקט קאמישאָנער האט צעשיקט ברייוו צו די געווענענע אידישע ראָטמע־נער, אנגעמעלדיק זייער רעזיגנאציע און באדאנקענדיק זיי פאר זייערע ביז איצ־טיקע לייסטונגען.

לארד טשענסלאר האט געלאזט וויסן אז דער שטעלפארטרעטער פונ׳ם מע־יאר וועט ווייטער אנפירן די זיצונגען פונ׳ם שטאט־ראט, ווי געוועזענער

מזל טוב

— א טאכטער געבאָרן צו מר. און מרס. סעם וואָלט (מיידלשער נאָמען בעסי בער־נער). מוטער און קינד אין גוטן צושטאנד אין מיסערקאָרדיא האספּיטאל.

א זון געבאָרן צו מר. און מרס. לעוו. מוטער און קינד אין בעסטן צושטאנד אין זייער היים אין פאָוס לייק, סאסק.

ווייצמאן דריקט אויס אומצופרידנהייט מיט דעם באריכט פון פאלעסטינער אויספאָרשונג קאמיסיע

ווייצמאן אין אויף ניט ריכטיקע אינפאָרמאציעס פונם באריכט. — איפן ארט פון 150 אראבער אראפגעזעצט פונם באָרן זיינען באזעצט געוואָרן הונדערט טויזנט אידן, און די זעלבע אראבער זיינען איינגעאָרדנט געוואָרן בעסער ווי פריער. — שטימט איין מיט דער קאָמיסיע, אויף וויפל ס׳איז שייך דער שולד פאר די אויסברוכן אין אוגוסט

אידישער לאָרד קרינג הויכן ריכטער אמט אין אווסטראליע

וואנגנערס אלמנה געשטאָרבן אין טיפן עלטער

אראבישע דעלעגאציע צופרידן

אראבישע דעלעגאציע אויפגענומען פון פרע־מיער מאקדאָנאלד

אידישע באאמטע אויף רומעני־שע אייזנבאנען האבן מורא צו פארלירן שטעלעס

ענגלישע פרעסע ניט איינשטי־מיק וועגן באריכט

״דאר היום״ פארדאמט באריכט

אנקומענדיקע אידישע אימיגראנטן

די פאלגנדיקע אידישע אימיגראנטן פאר דער וועסט קומען אָן מיט דער באל־טיק־אמעריקא שיף ״ליטואיניא״ (זיי ווערן דערוואַרטעט אין האליפאקס ארום אפריל 7טן, און אין ווינניפעג — ארום אפריל 10טן):

אברהם שוואַרץ, צו מרס. עני דאָרפ־מאן; אקסמאן פאמיליע, צו מיס. ס. אקסמאן; י. ד. לערנער, צו דזש. לערנער; מ. הובערמאן, צו פ. הובערמאן; ס. מאלצ־מאן, צו ג. סוויצער; רבקה אסטער, צו נייטן פיינטוך; דבורה מאנד, צו ג. בער־מאן.

אידישע לאָרד קרינג הויכן ריכטער אמט אין אווסטראליע

וואנגנערס אלמנה געשטאָרבן אין טיפן עלטער

סי. ען. אר. וועט אויסגעבן פינף־און־צוואנציק מיליאָן דאָלאר אויף נייע ליניעס אין דער וועסט

דאס שליסט ניט איין ספעציעלע אויסגאבן אויף דער האדסאָן־ביי און אויף די צפון אלבערטא ליניעס

קאָמוניסטן פאנגען אָן אקטיוון אנטי־פּסח קאמפּיין אין ווייס־רוסלאנד

מאָסקווע, אפר. 2 (איטא). — אָן אק־טיווער אנטי־פּסח קאמפּיין האט זיך אנ־געפאנגען אין ווייס־רוסלאנד. אין משך פון דער וואָך פון פּסח וועט יעדע אידישע הויז דארטן באזוכט ווערן, מיט דער פאַ־דערונג, מען זאָל בייטראָגן די רעליגיעזע ארטיקלען פאר דעם אינדוסטריאליזאציע פאָנד.

רויטע ווינגענער וועלן ארומפאָרן איבער אלע שטעטלאך, צו זאמלען לייכטער, טליתים און א. וו. ספּעציעלע ארבעט וועט אנגעפירט ווערן צווישן פויערים אין קינ־דער. יעדעס קינד וועט מוזן באזוכן די שולן אין דער פּסח־וואָך, און אין די סדר אוונטן וועלן די פרויען איינגעלאדן ווערן צו ספּעציעלע אנטי רעליגיעזע פארזאמ־לונגען פאר פרויען.

א סך אידישע קאָמוניסטן באטראכטן אבער דעם אנטי־פּסח קאמפּיין ווי א נאַ־רישקייט, טענה׳נדיק, אז באלד ווי די אידן האבן ניט קיין מצה דעם פּסח, איז דער נאנצער קאמפּיין אן איבעריקער.

אין מאָסקווע האט זיך דער אנטי־פּסח קאמפּיין אָנגעפאנגען נאָך מיט צוויי וואכן צוריק, אבער ער פילט זיך נאָך ניט אין שטאט.

אין מינסק באנוצן זיך די קאָמוניסטן מיט׳ן ארעסט פון די רבנים צו דערוויזן, אז ״אלע רבנים זיינען שותפים מיט קאנטרבאנדיסטן און סאוועטישע שונאים און קיין איד דאַרף ניט אָפּהיטן קיין רע־ליגיע ווייל רעליגיע אטעמט מיט קאנטר־רעוואָלוציע״.

כארקאוו, אפר. 2 (איטא).— חנה איז־ראילעוואָ, געוועזענע אידישע שנייידערן, איז באשטימט געוואָרן פונ׳ם אוקראיִנער צייק צום אמט פון פּראָקוראָר איבער אר־בעטס פראגעס. איזראילעוואָ, וועלכע קומט פון אן ארימער אידישער פאמיליע, איז געווען פּרעזידענטן פון דעם פּראָפע־סיאָנעלן פאראיין פון נאָדל פאך ארבעטער

אידישע וואָרט

THE ISRAELITE PRESS

Vol. 20, No. 66, Winnipeg, Wed. April 2, 1930. Published daily except Saturday and Sunday.

THE ISRAELITE PRESS
The only Jewish Newspaper of Western Canada.
אידישע וואָרט
Office and Place of Business: New Israelite Press Bldg., 165 Selkirk Ave. East
Published daily except Saturday and Sunday
ENTERED AS SECOND-CLASS MAIL MATTER AT OTTAWA
Subscription: $6.00 per year.
Est. 1910 Phones: 55 409—52 213
Winnipeg Manitoba

דער באריכט

הדשים לאנג האָ טמען מיט אומגעדולד געוואַרט אויף דעם באריכט פון דער קאָמיסיע, וואָס האָט אינטערגעזוכט די בלוטיקע געשעענישן אין ארץ־ישראל פון לעצטן אויגוסט. דער באריכט פון דער קאָמיסיע האָט גע־דאַרפט פעסטשטעלן ווער ס'איז געווען פאראנטווארטלאך פאר די אויסברוכן, און האָט געדאַרפט מאכן רעקאָמענדאַציעס, ווי אויסצומיידן אזעלכע געשע־ענישן אין דער צוקונפט. כאָטש די דאָזיקע רעקאָמענדאַציעס האָבן זיך ניט געדאַרפט באַציען אויף דער בריטישער גרונט פּאָליטיק פון פאַלעסטינע, אין אָנקלאַנג מיט דער באַלפור דעקלאַראַציע און דעם מאַנדאַט, איז אָבער פאַר־שטאַנען געוואָרן, אז זיי קאָנען באַשטימען דעם כאַראַקטער פון דער ווייטער־דיקער פּראַקטישער ארבעט אין ארץ־ישראל, וואָס איז אפשר פון גרעסערער באַדייטונג, ווי די אַלגעמיינע פּרינציפּן דערקלערונג.

וואָלט דער באריכט פון דער קאָמיסיע פאַרעפנטלאַכט געוואָרן מיט אייניקע חדשים צוריק, וואָלט ער געווען א גרויסע אנטוישונג פאַר דיאידן. דער אידישער צד איז געווען אזוי איבערצייגט אין זיין גערעכטיקייט, אז ער האָט ניט געוואָלט צולאָזן דעם געדאַנק, אז ער, ווי דער ליידנדיקער צד, זאָל אויף וועלכן ס'איז אופן דאַרפן טראָגן אפילו די קלענסטע אחריות פאַר די פּאַסירונגען.

פאַר דער צייט האָבן מיר זיך אָבער צוגעוויינט צום געדאַנק, אז די בריטישע אונטערזוכונג, ווי ערלאַך און אויפריכטיק זיי זאָלן ניט זיין, זיינען אָבער צוערשט בריטישע, און די בריטישע אינטערעסן מוזן באַווירקן די אָב־יעקטיוויטעט פון זייער אורטייל. זיי האָבן געמוזט זיין געניגט צו גיין אין דער אלגעמיינער ליניע פון בריטישער קאָלאָניאַלער פּאָליטיק, און זיין פאַר־זיכטיק מיט די געפילן פון ביידע צדדים. און דערביי זעען אַראָפּצונעמען וועלכן ס'איז חשד פון דער אדמיניסטראַציע. פון וואָס דער בריטישער פּרעס־טיזש בכלל וואָלט געקאָנט ליידן.

די קלאַנגען וואָס האָבן זיך געהאַלטן אין פאַרשפּרייטן זוגען דעם אינ־האַלט פונ'ם באריכט האָבן צוגעגרייט די אידישע עפנטלאַכע מיינונג צו א סך אן ערגערן באריכט פון דעם אידישן שטאַנדפּונקט, ווי דער וואָס איז פאַר־עפנטלאַכט געוואָרן. אויב דער באריכט, ווי ער איז, איז פאַר אונז ניט אינ־גאַנצן צופרידנשטעלענד, איז ער אָבער בעסער, ווי מען האָט לעצטנס דער־וואַרטעט.

און אז מיר ריידן זוגען דעם באריכט, מוזן מיר אים צעטיילן אויף צוויי גאַנץ שאַרף אָפּגעזונדערטע טיילן: דעם מערהייט באריכט, און דעם מינדערהייט באריכט. דער לעצטער איז אַרויסגעגעבן געוואָרן פון דעם אר־בעטער מיטגליד פון דער קאָמיסיע, מר. סנעל, און איז גאָר א סך גינסטיקער פאַר די אידן, ווי דער מערהייט באריכט.

מיר מוזן געדיינקען, אז די אויספירן פון דער קאָמיסיע און אירע רע־קאָמענדאַציעס זייענען ניט בינדענד פאַר דער רעגירונג. זי האָט נאָר בדעה צו געמען זיי אין אָנבאַטראַכט ביי דער באַשטימונג פון איר ווייטערדיקער פּאָ־ליטיק אין ארץ־ישראל. און באַלד ווי אזוי, קאָן סנעלם מינדערהייט באריכט שפּילן א באַדייטנדיקע ראָל אין די באַשלוסן וואָס די רעגירונג וועט אָננעמען, ווייל צו זיין מיינונג, ווי צו דער מיינונג פון א מיטגליד פון דער רעגירונגס פּאַרטיי, וועט זי זיך זיכער צוהערן מיט באַזונדער אויפמערקזאַמקייט.

וואָס ס'איז פאַר אונז באַזונדערס גינסטיק איז דער פאַקט, וואָס די גאַנצע קאָמיסיע אנערקענט, אז די אַראַבער זיינען געווען די אָנגרייפער אין די אומרוען. דערמיט ווערן ענדגילטיק אָפּגעלייקנט די פּרעטענזיעס פון די אַראַבישע פירער, אז די אידן האָבן פּראָוואָצירט די בלוטיקע ראיאָטן.

וואָס איז שייך די באַלדיקע אורזאַכן פון די ראיאָטן, איז די גאַנצע קאָ־מיסיע, איינשטימיק, אז דער גראַנד־מופטי, שפּילנדיק אויף די רעליגיעזע גע־פילן פון די מוסולמאַנער אָן וועלכן ס'איז גרונד און מיט'ן צוזעק צו פאַר־שאַפן די אידן אומאַנגענעמלאַכקייטן, איז אין א באַדייטנדיקער מאָס פאַר־אַנטוואָרטלאַך פאַר די ראיאָטן. בעת אָבער די מערהייט פון דער קאָמיסיע זוכט צו פאַרמילדערן זיין שולד, דערקלערנדיק, אז ער איז ניט אויסן געווען קיין אומרוען, און בעת זי קאָן ניט געפינען קיין באַווייז פאַר דער שולד פון דער אַראַבישער עקזקוטיווע, — טרעט מר. סנעל אין זיין מינדערהייט באריכט זייער שאַרף ארויס קעגן דעם מופטי, און וואַרפט די דירעקטע שולד פאַר די פּאַסירונגען אויף אים און אויף די אנדערע אַראַבישע פירער, וואָס האָבן געהעצט דעם המון.

די מערהייט פון דער קאָמיסיע זאָגט ארויס די מיינונג, אז די אַראַ־בער האָבן געהאַט אורזאַכן צו זיין אויפגערעגט קעגן די אידן, צוליב דער ציוניסטישער אימיגראַציע און לאַנד פּאָליטיק, וואָס האָט געקאָנט ביי די אַראַבער שאַפן דעם איינדרוק, אז די־ציוניסטן ווילן זיי ארויסטויסן פון זייערע עקאָנאָמישע פּאָזיציעס און באַהערשן זיי פּאָליטיש. דאָס, און איר מיינונג, האָט אין א גרויסער מאָס געווירקט אויף די אַראַבער צו מאַכן די אמאַקע אויף די אידן.

מר. סנעל איז אָבער מיט דער מיינונג, אז אָט די אַלע זאַכן זיינען ניט געווען ערנסט גענוג צו באַווירקן די אַראַבער צום אויסברוך, — אין זיי האָ־בען מאַקע ניט באַווירקט. די אַראַבישע מאַכן זיינען פריינטלאַך צו די אידן, ווי ער ווייזט מיט ביישפּילן פון דער צייט פון די ראיאָטן מאַקע. דער אויס־ברוך, קומט עס אויך, איז געווען בלויז דער רעזולטאַט פון די העצעס פון די אַראַבישע פירער.

וואָס איז שייך די רעקאָמענדאַציעס פון דער קאָמיסיע, קאָנען מיר אויף א טייל פון זיי, אין פּרינציפּ, ניט אַריינגייענדיק אין דעטאַלן, אונטער־שרייבן זיך מיט ביידע הענט. זיכער וועט דאָס פאַר אונז זיין בעסער, ווען די בריטישע רעגירונג וועט פעסטשטעלן איר פּאָליטיק און וועט מאַכן קלאָר, אז זי איז אנשלאָסן זי דורכפירן אונטער אַלע אומשטעדנן. עס איז פאַר אונז גלייכגילט, אז דער כותל־מערבי סכסוך זאָל אויסגעגלייכט ווערן, און אז ביידע צדדים זאָלן געגוי וויסן אין שייכות צו דעם זייערע רעכט און די רעכט פון דעם צווייטן צד; און זיכער וועלן מיר זיין צופרידן, אז די רו און אָרדענונג אין לאַנד זאָלן געוויבערט ווערן.

וואָס איז שייך די רעקאָמענדאַציעס פון דער קאָמיסיע בנוגע דער לאַנד פראַגע און דער אימיגראַציע פראַגע, זיינען זיי ניט גינסטיק פאַר'ן ציו־ניזם, ווייל זיי קריטיקירן די ביז איצטיקע ציוניסטישע פּאָליטיק אין די דאָ־זיקע הינזיכטן. אויב אָבער די רעגירונג זאָל אָננעמען איר שטאַנדפּונקט, אז די ביז איצטיקע ציוניסטישע לאַנד פּאָליטיק איז ניט געווען קיין גוטע, וועט מען פון איר קאָנען פאַרלאַנגען בעסערע מעמאָדן פאַר אידישער קאָלאָניזא־ציע. אויב איר איז ניט געפעלן וואָס אַראַבער ווערן אַראָפּגעזעצט פון באָדן, האָט זי גענוג רעגירונגס באָדן אויסצוטיילן פאַר זיי (ווי מר. סנעל רעקאָמענ־דירט) אָדער — פאַר די אידישע קאָלאָניסטן.

בכלל איז דער באריכט ניט מער חי אין אָנדייטונג פאַר דער רעגירונג ווי צו לייזן געוויסע פּראָבלעמען, וואָס צו טאָן אָדער וואָס ניט צו טאָן. אונ־זערע מענות קענען געוויסע טיילן פונ'ם באריכט וועלן מיר נאָך מסתמא האָ־בען די געלעגנהייט פאַרצולייגן פאַר דער רעגירונג, — אין פון גרעסטן אינ־טערעס וועט פאַר אונז זיין ניט דער באריכט, נאָר די באַשלוסן פון דער רעגירונג.

די אידישע קאָלאָניזאַציע אין בראַזיל

(ספּעציעל פאַר "דאָס אידישע וואָרט")
פון יעקב נאַכבין

אָפּגעווען פון אונזערע דערפאַרונגען אויפ'ן יסוד פּערזענלאַכע באַאַכטונגען, רייזעס און שטודיאוס, האָבן מיר דעם 18טן יוני 1924 צופליים געוואָלט הע־רען, וואָס אַן אָפיציעלער פאַרשטייער פון דער "איקאַ", האָט צו זאָגן אין דער פראַגע פון דער אידישער קאָלאָניזאַצי־אָנס טעטיקייט אין בראַזיל. דער אפי־ציעלער פאַרשטייער איז דאָס געווען ראַ־באַי י. ראַפּאַלאָוויטש, וועלכער איז אין חודש יאַנוואַר 1924, צום ערשטן מאָל געקומען פון בראַזיל, אין א אָפיציעלער שליחות פון דער "איקאַ", און אין חודש יוני פון דעם זעלבן יאָר האָט ער נעמאַכט אַן עקספּערטן רייזע אין די בראַזיליש־ע דרום־פּראָווינצן, בכדי גרונטלאַך צו באַריכטן וואָס עס הערט זיך אין די אי־דישע קאָלאָניעס פון דער "איקאַ" אין בראַזיל.

אין דעם בוך "ווייטע לענדער" פון פּרץ הירשביין, שרייבט דער חשונ'ער שריפטשטעלער, אז אידישע קאָלאָניסטן זיינען צום ערשטן מאָל קיין בראַזיל גע־קומען אין די 90טער יאָרן פון דעם פּרי־ערדיקן יאָרהונדערט. פּרץ הירשביין האָט בראַזיל באַזוכט אין דעם יאָר 1914. זיי־נע ידיעות זיינען פאָלגלאַך אויפ'ן גרונט פון פּערזענלאַכע באַאַכטונגען. חוץ־דעם זיינען נאָך אנדערע פאַקטן פאַראַן, וועלכע באַווייזן אז די ערשטע אידישע קאָלאָניסטן, זיינען דורך דער "איקאַ" גע־קומען אין בראַזיל אין די אויבנדערמאָר־טע פּעריאָדן. פונדעסטוועגן דערציילט די "איקאַ" ליטעראַטור, אז די ערשטע אידישע קאָלאָניע מיט'ן נאָמען "פּיליפּ־זאָן" איז ערשט געגרינדעט געוואָרן אין יאָר 1904. וואָס די קאָלאָניסטן האָבן אין בראַזיל געטאָן פון די 90ער יאָרן פונ'ם פריערדיקן יאָרהונדערט, ביז'ן יאָר 1904 איז ניט קלאָר. אַלענפאַלס מוז מען דיינקען אז אין משך פון דעם פּעריאָד האָט די אדמיניסטראַציע מסתמא צוגע־גרייט א באָדן, און אפשר אויך די אַר־בעטגעבראַכטע קאָלאָניסטן געבילדעט פאַר דער קומענדיקער אונטערנעמונג.

ווי געזאָגט, איז די ערשטע אידישע קאָלאָניע אין בראַזיל, מיט'ן נאָמען "פּי־ליפּזאָן", געגרינדעט געוואָרן ערשט אין יאָר 1904. די דאָזיקע קאָלאָניע איז באַ־נייט געוואָרן מיט זעקס הונדערט קאָ־לאָניסטן, אויף א שטח ערד פון 5766 העק־טאַר, אַלזאָ פון 8 ביז 10 העקטאַר לאַנ־דאָ. האָט אויסגעמאַכט אויף יעדן קאָלאָניסט. "פּיליפּזאָן" געפינט זיך אין צפון מערב פון סאַנטאַ־מאַריאַ ריאָ־גראַנדע־דאָ־סול, אין שכנות פון דער שטעטל האַנטאַ־מאַריאַ וועלכע פאַרמאָגט בערך 25,000 איינוואוינער. די גאַנצע מוניציפּאַליטעט פון סאַנטאַ־מאַריאַ צייכלט איצט מער ווי זעכציק טויזנט איינוואוינער, און די שטעטל גופא געפינט זיך אין סאַמע צענטער פונ'ם שטאַאַט. אַרומגערינגלט פון וויכטיקע באַן־סטאַנציעס — ווי מאַרסעלליינע־ראַמאָס; צווישן דער הויפּט שטאַט פּאָרטאַ־אַלעגראַ מיט איבער 2 הונדערט טויזנט איינוואוינער, און דער גרעניץ־שטאַט אורוגוואַינאַ מיט 20 טויזנט איינוואוינער. פון סאַנטאַ מאַריאַ צו די דריי וויכטיקסטע פונקטן פון דער פּראָווינץ ריאָ־גראַנדע־דאָ־סול, גיי־ען זיך פאַנאַנדער דריי אייזנבאַן ליניעס: די ערשטע אויף א מחלך פון 534 קי־לאָמעטער קיין מאַרסעלליינע־ראַמאָס; די צווייטע 388 קילאָמעטער צו דער הויפּטשטאַט פּאָרטאַ־אַלעגראַ; און די דריטע באַלגיניע פירט אויף 373 קילאָ־מעטער צו דער גרעניץ־שטאַט אורוג־וואַיאַנאַ. אז די "איקאַ" האָט געבויט צוויי אייזנבאַן־סטאַנציעס: פינגאַל און פּי־ליפּזאָן דורך דער קאָלאָניע "פּיליפּזאָן" ביז'ן שטעטל סאַנטאַ מאַריאַ, אַן אנדער־האַלבן שעה באַן רייזע, באַוויזן דאָס אז די קאָלאָניע איז טאַפּאַגראַפיש פאַר־אַסאַסאַ־פונדע מיט אַכציק טויזנט איינ־וואוינער, און נאָך פילע אנדערע באַ־וואוינטע אָרטשאַפטן. אויך די ערד איז באַוואַסערט, און פאַרמאָגט אויסגעשני־טענע וועגן. אין מזרח דרום און אין מערב זיין. אין דרום־מערב זייט גע־פינט זיך דער גרויסער טויך פּאַסאַסאַ פונ'ם ראַ, און אין מזרח צפון זייט געפינט זיך דער טייך ערעקאָס. איבער דעם צפון לייגט פון דער קאָלאָניע ביז דעם צענטער פון "קוואַטראַ־אירמאָנוס" שניידט דורך אין דערמיט קאָלאָניע, א וועג פאַר אַן אייזנ־באַן לייגט וואָס האַלט זיך אין בויען. אין היפּוך צו דער קאָלאָניע "פּיליפּזאָן" האָט "קוואַטראַ־אירמאָנוס" פון צוויי זייטן די אויבנדערמאָנטע טייכן. פון דער דריטער זייט א פּוסטער מלוכה אייגנטום; און פון דער פערטער זייט, ציט זיך א מחלך פון 370 קילאָמעטער צו דעם אי־דישן ישוב אין "פּיליפּזאָן". די דאָזיקע 370 קילאָמעטער קאָנען באַרעכנט ווערן אין לכל הפחות, פיר מאָל אַזויפיל, אין פאַרגלייך מיט די אומבאַאַקאָפּענע טראַנס פאָרט־מיטלען אין יענער צייט.

איידער מיר וועלן באַהאַנדלען די וויי־טערדיקע פּראָבלעמען פון די דאָזיקע 2 "איקאַ" קאָלאָניעס, וועט ניט איבעריק זיין צו שאַפן א באַגריף וואָס אַזוינס עס שטעלט מיט זיך פאַר, דער שטאַט ריאָ־גראַנדע־דאָ־סול, וואו די קאָלאָניעס גע־פינען זיך.

ריאָ־גראַנדע־דאָ־סול איז איינע פון די פּראָגרעסיווסטע שטאַאַטן אין בראַזיל, פאַרנעמענדיק א מאָס פון 500, 385 קילאָמעטער קוואַדראַט, מיט 713,־2.182 — אינוואוינער. אין צפון זייט גרעניצט זי זיך מיטן שטאַאַט סאַנטאַ־קאַטאַרינאַ, וואו די דייטשן האָבן געפו־נען זייער שטענדיקע היים אין א וואוני־דערלאַכע פּראָדוקטיווע אנטוויקלונג; אין מזרח זייט גרעניצט זי זיך מיט אַרגענ־טינע — די פּראָגרעסיווסטע רעפּובליק אין דרום־אַמעריקע מיט א גרויסן אי־דישן ישוב פון אפשר 350 טויזנט אידן און מיט דער געוווינטער אַריינטאַלער רע־פּובליק אורוגוואַי; פון דרום זייט און מיט א פרייען צוגאַנג צום אַטלאַנטיק פון מערב זייט, פון 1872 ביז 1920, האָט דער דאָזיקער שטאַאַט געהאַט דעם גרעס־טען צופלוס פון אימיגראַנטן אין בראַ־זיל. דער שטאַאַט פאַרמאָגט גרויסע און קליינע טייכן מיט א לויף פון איבער 5 טויזנט קילאָמעטער. קלימאַטיש געהערט די דאָזיקע פּראָווינץ צו די קאַלטע זאָנעס פון בראַזיל. חוץ איין זייט (אויף די גרענעצן פון טייך אורוגוואַי) וואו דער וועטער איז א סוב־טראָפּישער מיט לעבלאָכע ווינטן, למשל אין סאַנטאַ מאַ־ריאַ, אין שכנות וואו די "איקאַ" האָט געגרינדעט "פּיליפּזאָן" מיט "קוואַטראַ־אירסאָנס", אויף א הויך פון 139 מעטער איבער'ן נייוועל, איז די זומערדיקע טעמ־פּעראַטור 38.2 גראַד, פרילינג 2.4, אי־בער זערע, און ווינטער דורכשניטלאַך 1.09 אונטער זערע. דערביבער איז קיין חידוש ניט אז פון קנאַפּע פיר מיליאָן אייראָפּעאישע אימיגראַנטן, וואָס בראַ־זיל האָט אויפגענומען אין'ם פּעריאָד 20־1820, האָבן א מיליאָן איטאַליענער, פּאָרטוגעזער, שפּאַניער, דייטשן, רוסן, פּאָלאַקן און עסטרייכער זיך באַוועגט אין ריאָ־גראַנדע־דאָ־סול; וואַרים דער קלי־מאַט איז אַבסאָלוט צוגעפּאַסט; הן פאַר אייראָפּעאישע בירגער, און הן פאַר אייר־ראָפּעאישע אנאַר־פּראָדוקטן.

ריאָ־גראַנדע־דאָ־סול איז די רייכסטע פּראָווינץ אין די צוטן; די רייכ־סטע אין תבואה־קולטור, די רייכסטע אין שמאַלץ־פּראָדוקטן; די דריטע איז זי אויפ'ן געביט פון אינדוסטריע, פון אירע אגראַר־פּראָדוקטן עקספּאָרטירט זי, רייז, פּרוכטן־מעל, טאַבאַק, וויין, טיי, קאַרטאָפל, ציבעלעס, קנאָבל און אַלפאַ־פאַ. פון די־ציכט פּראָדוקטן עקספּאָר־טירט זי: פלייש־קאַנזערוון, שמאַלץ, לעדער, בחמות, וואָל, און אירע מאַנו־פאַקטור פאַבריקן גיבן אַרויס שטאָפן פון קאַמאַרן, פלאַנעל, פעלצן און אנדערע. חוץ דעם, פאַרמאָגט זי א רייע אנדערע אינדוסטריעס פון גרעסערן פאַרנעם, מיט פאַרשיידענע האַנטווערק און האַנ־ל.

("איטאַ")

מיר בעטן אייך צו רויכערן, באַקינגהאַם סיגאַ־רעטס ווייל זיי אַנטהאַלטן די סאַמע בעסטע טאַבעקאַ, פּרעפּעקט צוזאַמענגעשטעלט און געהאַל־טען פריש דורך א פּאַטענטירטן, פולשטענדיק פאַר־זיגלטן פּעקעדזש. ווען איר רויכערט באַקינגהאַמס קריגט איר דעם פולן ווערט אין יעדן סיגאַרעט. קיין זאַך איז ניט איינגעשפּאַרט כדי צו געבן קופּאָנען אָדער פּרעמיעס.

באַקינגהאַם איז פריי פון אַלע רייצונגען און אומ־ריינקייט. דאָס איז דער באַרימטער "לייכט־פאַר'ן האַלז" סיגאַרעט. דאָס איז דער קוואַליטי סיגאַרעט וועלכן איר זאָלט שטענדיק רויכערן.

50 סענט א פּונט

"די מיראַקל וועקס"

ייניקט און פאַלישט

געמאַכט אין מאָניטאָבאַ

פאַרקויפט פון

DONER & COPP

האַרדווער, פיינט, גלאַז, וואַל פייפער, עלעקטרישע סופּליס און א. וו.

PHONE 57 066 847 MAIN STREET

דעליווערים געמאַכט אין אַלע טיילן פון שטאָט

זלמן רייזין וועגן דעם אידישן קולטור קאַמף אין פּוילן

א געשפּרעך מיט דעם מחבר פון לעקסיקאָן פון דער אידישער ליטעראַטור, וועלכער איז נאָר וואָס געקומען קיין אמעריקע.

פון י. פאַרסקי

אויף דער שיף "אַקוויטאַניע" מיט וועלכער זלמן רייזין איז אָנגעקומען קיין ניו־יאָרק קאָכט און טומלט זיך. די מערסטע "באַנאַ־פרייד" פאַסאַשיר־ן זיי־נען אפילו שוין אַראָפּ פון שיף, אָבער אויפ'ן דעק זיינען נאָך פאַרבליבן די דרי־טע־קלאַס אימיגראַנטן און די טוריסטן פון אנדערע קלאַסן וועמעס כשרות עס דאַרף ערשט פעסטגעשטעלט ווערן אויף "עלים איילאַנד".

א געמיש פון פאַרשיידענע שפּראַכן טראָגט זיך אויבער'ן דעק. פרייד־נע־שריישן פון פאַמיליע מיטגלידער, וואָס האָבן זיך שוין ניט געזען צענדליקע יאָ־רען, זיינען אויסגעמישט מיט אויסדרו־קען פון שרעק פון די פאַרהאַלטענע, מו־רא האַבנדיק ניט צוריקגעשיקט ווערן פון די נאָר־וואָס דעם דערגרייכטע טויערן פון דער "גאָלדענער לאַנד".

און אָט אין דעם דאָזיקן קאָך האָב איך געטראָפן זלמן רייזענ'ען שפּאַצירנדיק ביים א פריינט וואָס איז געקומען אים באַגעגענען, און כאָטש ער איז איינער פון די וואָס דאַרף אָפּגעפירט ווערן אויף דעם באַרימטן "טרערן אינזל", כדי דאָרט עקזאַמינירט צו ווערן, איז ער אָבער גוט אויפגעלייגט און שמייכלט א צו־פרידענער.

מיר האָבן זיך באַלד אויוועקגעזעצט ביי א טישל און רייזען האָט פאַר מיר געגער־מען שילדערן די לאַגע פון דער אידישער קולטור באַוועגונג אין פּוילן. איך האָב ביי אים ניט געגראַפט אַנווענדן די גע־וויינלאַכע מעטאָדן פון אַן "אינטערוויו־ער". איך האָב פון אים ניט געדאַרפט אַרויסשלעפּן קיין ווערטער. אדרבה, מיר האָט זיך באַלד אויסגעדאַכט, אז איך האָב א פיין דורכגעטראַכטן רעפעראַט וועגן דעם צושטאַנד פון דער אידישער קולטור אין פּוילן.

רייזענ'ען איז ניט אָנגעגאַנגען דער גאַנ־צער טומל, וואָס עס האָט זיך געטראָגן אַרום אונז מצד די אימיגראַציע אינס־פּעקטאָרן און די קאַנדידאַטן צוריקגע־שיקט צו ווערן קיין אייראָפּע. און שפּעטער, ווען אויפ'ן שיף איז אַרויפגע־קומען זיין ברודער, אברהם רייזען, און אנדער ברודער און א שוועסטער מיט וועלכער ער האָט זיך ניט געזען אין 25 יאָר, האָט ער בלויז אויף א מינוט אי־ן בערגעבראַכן אונזער געשפּרעך, און צו־קושנדיק זיך מיט די קרובים און אָפּ־ענפערנדיק א "וואָס מאַכסטו זלמן?", האָט ער זיך ווידער אוועקגעזעצט. און האָט פאַר מיר פאַרטגעזעצט די שילדע־רונג פון דעם קאַמף, וואָס ווערט אָנגע־פירט אין פּוילן, פאַר דער אידישער קול־טור.

צוזעענדיק די דאָזיקע בילד, איז מיר נאָך קלאָרער געוואָרן זלמן רייזענ'ס ווער־טער: "פאַר אייך אין אַמעריקע וועט אויסקומען מאָרגן דער פאַקט, וואָס מיר אידישיסטן אין פּוילן פירן אָן א פאַרבי־טערטן קאַמף מיט דער פּוילישער רעגי־רונג פאַר דער אַנערקענונג פון די אידישע שולן און דער אידישער שפּראַך. אין א ציט זעען די עקאָנאָמישע לאַגע פון די פּוילישע אידן איז אזא שרעקלאַכע.

"מיר, די אידישע קולטור־טוער אין פּוילן, האַלטן אָבער, אז דער קאַמף פאַר דער אַנערקענונג פון דער אידישער שפּראַך און קולטור, איז גלייכצייטיג א קאַמף פאַר דער־פאַרבעסערונג פון דער פּאָליטישער און אויך עקאָנאָמישער לאַגע פון די אידן אין פּוילן.

"מיר זעען טאַקע, אז אין די שטעט (ווי צום ביישפּיל אין ווילנע), וואו דער קאַמף פאַר דער אידישער קולטור, איז געווען א שטאַרקערער, האָבן די פּאָליא־קען זיך אויסגעלערנט צו באַטראַכטן די אידן אַלס גלייכבאַרעכטיקטע. און די שטאָט פאַרוואַלטונג האָט אפילו שוין אנערקענט די רעכט פון סובסידיעס פאַר די אידישע שולן.

"עס איז ניט קיין צופאַל, וואָס בעת אויף אַלע אנדערע געביטן מאַכט די פּוי־לישע רעגירונג כאָטש געוויסע פאַרשפּרע־כונגען צו די אידן, טוט זי אפילו דאָס ניט אויפ'ן קולטורעלן געביט. עס ווערט געטאָן באַוואוסטזיניק. עס איז דעוולטאַט פון דעם פּאָלאָניזאַציע סיסטעם, וואָס די פּוילישע רעגירונג וועגן אויף דעם עקאָ־נאָמישן געביט.

"אָט די פּאָלאָניזירונג פילט זיך שוין הייגט אין דעם אידישן לעבן אין פּוילן. די גאַנצע יונגע אינטעליגענץ איז אסו־מילירט און האָט ניט קיין שום פאַרבינ־דונג מיט די אידישע מאַסן. עס איז דע־ריבער ניט קיין צופאַל, וואָס אַלע פירער פון די אידישע פּאַרטייען און אינסטיטו־ציעס זיינען עלטערע אינטעליגענטן, נאָך פון דעם אַלטן דור, פון פאַר דער מלחמה.

"די־ייע אידישע אינטעליגענץ, ניט האַבנדיק קיין וואָרצלען אין די אידישע מאַסן, איז אָבער אויף ניט פאַרבונ־דן מיט דער אַלגעמיינער פּוילישער קול־טור. ערשטנס, דערפאַר, ווייל די פּאָליא־קען דערלאָזן ניט די אידן צו פאַרנעמען אַלגעמיין־פּוילישע פּאָזיציעס, און צווייט־טענס, דערפאַר ווייל די דאָזיקע פּאָזיצי־עס זיינען טאַקע שוין פאַרנומען פון דער פּוילישער אינטעליגענץ גופא. און אזוי שוועבן די אידישע אינטעליגענטן אין דער לופט, ניט האַבנדיק ווו זיך אויסצולעבן.

"דאָס וועט פאַרשטענדלאַך מאַכן מיין פריערדיקע באַהויפּטונג, אז אונזער קאַמף פאַר דער אַנערקענונג פון דער אידישער שפּראַך און שולן איז ניט בלויז א סענ־טימענטאַל־קולטורעלער, נאָר אויך א פּאָליטיש־עקאָנאָמישער.

"ווען עס גרינדעט זיך מער אידישע שולן, שאַפט זיך א גרעסער פעלד פאַר א קאָנטאַקט צווישן דער אידישער אינטע־ליגענץ און די אידישע מאַסן, אָבער ווען דער גרעסטער טייל פון דער אידישער יו־גענט מוז באַזוכן די אַלגעמיין־פּוילי־שע שולן, ווערט ניט נאָר די אינטעליגענץ נאָר די גאַנצע יוגנט, און דער צוקונפטי־קער דור, אסימילירט, און גייט אוועק פון דער אידישער קולטור און פון דעם אידי־שן ווען.

"אָבער בעת מיר האָבן נאָך אין פּוילן א גרויסע אידישע מאַסע, וואָס קאָן גע־וואַנען ווערן פאַר דער אידישער קולטור, זיינען מיר אָרים אין קולטורעלע פירער, מיר קוקן דאַריבער מיט א געוויסער קנאה אויף אַמעריקע, צוליב דעם, וואָס דאָ גע־פינט זיך אזא גרויסע צאָל פון גייסטיקע פירער. מיר מוזן זיך דערוויבער באַמיען צו פאַראייניקן די דאָזיקע כוחות. איך האַלט, אז דער אידישער וויסנשאַפטלאַכער אינ־סטיטוט" האָט שוין א סך אויפגעטאָן אין דער דאָזיקער באַציאונג, אָבער עס איז נאָך דאָ א פעלד פאַר ווייטערדיקער ארבעט.

"איך בין איבערצייגט, אז די ערשטע, "אידישע קולטור קאָנפערענץ אין אַמעריקע", צו וועלכער איך בין איצט געקומען, וועט פיל בייטראָגן צו דער קאָאָרדינירונג פון די אידישע קולטור כחות אין אַמע־ריקע און אין אייראָפּע, וואָס מיר דאַרפן אין אַלגעמיין, אַן אַנערקענונג פון די אידישע קולטור־כחות אין אַמעריקע, אַן אַנערקענונג פון דער אַלגעמיין־אידישער קולטור־כחות אין פּוילן, אַן אַנערקענונג פון דער אַלגעמיין־אידישער

פון דער פראָווינץ

וואָס טוט זיך אין עדמאנטאן

:: פון בן-יהודה

דער יעראלאכער מאסקאראד באל דורכגעפירט פון דעם מוטער פאראיין פון ת"ת איז געווען א דערפאלג. די איינגאמע איז געווען צופרידנשטעלנד. די קאנווענערס זיינען געווען: מרס. וויסמאן און מרס. י. באלצאן.

דער יעראלאכער קאנצערט דורכגעפירט פון היבורו דראמאטיקל קלוב איז געווען דערפאלגרייך. דער ת"ת האל איז געווען קליין צו אריינגעמען דעם עולם. די פראגראם איז געווען פון אידיש און ענגליש, אדער בעסער געזאגט, כמעט איינגאנצן א ענגלישע. דער גרעסטער קרעדיט קומט צו זייער פרעזידענט, מרס. ה. בלומפעלד, פאר איר אונדערמידלאכער ארבעט. אויך מר. פראדקין האט פיל מיטגעהאלפן מיט זיין פירערשאפט איבער'ן ארקעסטער און מיט'ן זינגען.

עס וואלט כדאי געווען אויסצורעכענען אלע וואס האבן אנטייל גענומען, אבער, אזוי ווי עס איז שוין צו שפעט, וועלן מיר דאס איצט ניט טאן. ס'איז דאך ווערט צו באמערקן, אז אלע וואס האבן אנטייל גענומען, האבן דורכגעפירט זייערע ראלן גע־טריי.

די איינגאמע איז געווען צופרידנשטע־לענד. זיי האבן פון דעם געגעבן צו דער ת"ת ביילדינג פאנד $150 און דער הדסה 150 דאלאר.

די תלמוד תורה האט דורכגעפירט איר יעראלאכן מיטינג. מר. ה. א. פרידמאן, איז געווען פארזיצער. עס זיינען אפגעגעבן גע־וואָרן די פאלגנדע רעפארטס: דער פי־נאנץ באריכט פון ת"ת, פון י. טראדאש, פון ביילדינג פאנד, סעק. טרעזש. מ. וו. ליבערמאן, פינאנס קאמיטע, וו. דיימאנד, טשערמאן און אויך אן אויספירלאכער באַ־ריכט פון סדר הלימוד פון אלע קלאסן, אן איבערבליק איבער דער אנטוויקלונג און פארשריט פון די קינדער און אויך דאַ־מערקונגען, רעקאמענדאציעס, פארערונגען איבערגעגעבן פון י. באלצאן, פארזיצער פון ועד החנוך.

פאלגנדע באאמטע זיינען דערוויילט גע־וואָרן: וו. דיימאנד, י. באלצאן, ב. שאר, מ. י. ליבערמאן, רעוו. א. פינסקי, י. טא־ראדאש, ס. שילער, דזש. דאהער, א. קריס־טאל, א. פראדקין, א. הענסין, י. נעלסין, ב. מארגולים, מר. ה. א. פרידמאן, ערן־פרעזידענט.

איינגעטיילט אין פאלגנדע קאמיטעס: ועד החנוך: י. באלצאן, פארזיצער, רעוו. א. פינסקי, ב. שאר, וו. דיימאנד, א. הענ־סין, י. נעלסין: בילדינג קאמיטע: מ. י. ליבערמאן, פארזיצער, וו. דיימאנד, ס. שי־לער; פינאנס קאמיטע: וו. דיימאנד, פאר־זיצער, א. קריסטאל, ה. א. פרידמאן, מ. י. ליבערמאן, דזש. דאהער; מיטגלידער־שאפט קאמיטע: ס. שילער, פארזיצער, א. פראדקין, מ. ב. כהן, ב. מארגולים.

דער צווייטער יעראלאכער מיטינג פון די שער האלדערס פון דער היבורו מיוטשעל לאאן אסס'ן איז אפגעהאלטן געווארן אין דער ת"ת האל.

די אסס'ן האט אויסגעליען פאר דעם יאר 144 לאאנ'ס. פון דער סומע 28 טויז־זענט דאלאר, מען האט געליען פון באנק 15 הונדערט דאלאר און 18 הונדערט דאַ־לאר זיינען געליען געווארן. מיטגלידער צאלן איין פראצענט.

עס זיינען ביז איצט פארקויפט געווארן רען 600 שערס אין ווערט פון זעקס טויז־זענט דאלאר; אויסגעצאלטער קאפיטאל 5 טויזנט דאלאר. די איינגאמע יעדע וואך איז פון 4 הונדערט ביז 8 הונדערט דאַ־לאר.

די אסס'ן האט אויסגעצאלט דיווידענט צו די שער האלדערס $120 צו יעדער שער, אדער 12 פראצענט. דער עולם איז געווען באגייסטערט פון באריכט.

דער פרעזידענט מר. טש. מארגאליס, איז געווען פארזיצנדער, דער סעקרעטאר מר. מ. סטאטשינסקי, האט געלייענט דעם פינאנס רעפעראט. דער טרעזשורער, מר. י. באלצאן, האט געגעבן אן איבערבליק איבער דער אנטוויקלונג פון דער ארגאניזאציע. עס איז געווען פארשריבן געווארן פאר אן ערן מיטגליד, און צו חברים ק. רודניאנ־סקי, א. הענסין, איז איבערגעגעבן געווארן א מתנה אלס אן צייכן פון אנערקענונג פון זייער וויכטיקער ארבעט, צוויי שיינע בעכערס.

דער יום טוב איז דורך מיט פיל רעדעס און בכלל אלעס איז געווען זייער יום־טוב'דיק.

פאלגנדע זיינען דערוויילט געווארן פאר באאמטע: ס. וויינבערג, גבאי ראשון, ה. ב. קליינען, גבאי שני, ז. סלוצקי, גבאי שלישי, י. באלצאן, סעק. טרעזש. און ס. שראגע, ש. ליסקער, ס. רודניאנסקי, ה. סאטאנאף, של. שוערמאן, מ. דאין, ז. קלימאף, ל. דאלגאי, ה. מארגאלים און א. הענסין.

דער יעראלאכער תלמוד תורה באזאר, דורכגעפירט פון 'קאונסל און דזשואיש ווי מען", איז געווען זייער דערפאלגרייך, און ניט קוקנדיק אויף דעם וואס די צייט איז געדריקט האט דער עולם געענטפערט מיט א ברייטער האנט.

די קאנווענערס זיינען געווען: מרס. י. סטאר, מרס. ה. גארדאן, מרס. א. פינסקי. עס האבן זיי מיטגעהאלפן פיל קאמיטעס.

דער יעראלאכער שול מיטינג און באַ־ריכט איז דורכגעפירט געווארן זייער צור־פרידנשטעלנד. עס איז איבערגעגעבן גע־וואָרן א סערטיפיקאט פון דעם גאלדענעם בוך צו באלצאן. די שול מעמבערס האַ־בען אים אריינגעשריבן, צו דער אנערקע־נונג פאר גוטער און איבערגעבענסטער אר־בעט פאר דער שול פאר א ליינגערער צייט. עס האבן וועגן דעם גערעדט מר. וו. דיימאנד און מר. א. וו. מילער. מר. באלצאן האט באדאנקט און האט באַ־מערקט, אז זיין גאנצע באלוינונג וועט זיין, ווען די שול פארוואלטונג וועט דורכ־פירן די געוואונשטע אויסבעסערונגען, ווי אויך דעם פייער עסקייפ פאר דער עזרת נשים.

מר. י. טשאראדיש, זייענדיק א צאל מיט יאר טרעזשורער פון שול, איז פאר־געשלאגן געווארן אויך אריינגעשריבן צו ווערן אין דעם גאלדענעם בוך, פאר זיין איבערגעגעבענער ארבעט צו דער שול. דער עולם איז געווען צופרידן דערפון.

מר. וו. דיימאנד איז מיט א פאר יאר צוריק פארשריבן געווארן אין דעם גאל־דענעם בוך, אלס אנערקענונג פאר זיין לאנג יאריקער און איבערגעגעבענער אר־בעט פאר דער שול.

עס איז פארגעשלאגן געווארן ביי מר. באלצנ'ען און געשטימט ביי מר. א. וו. מילער: אז אזוי ווי דער "מינוט־בוך" אין שול ענדיקט זיך, און דאס איז דער ערשטער בוך אין עדמאנטאנער קהלה, זיינט זי איז געגרינדעט געווארן מיט 23 יאר, זאל אפגעהיט ווערן, דערפאר זאל מען דעם בוך איינבינדן נאך אמאל, אזוי, אז קיינע בלעטער זאלן ניט פארלירן גיין, און ער זאל געבונדן ווערן אין א שיי־נער און גוטער בונד. און עס זאל צווישן דעם נייעם און עלטערן בוך, דורכגע־פירט ווערן א חתימת אין התחלת הפנ־קס, עס זאל אריינגעשריבן ווערן, די אנט־וויקלונג פון דער עדמאנטאנער קהלה, די נעמען פון די באמיטעס פאר די אלע יארן און אויך וויכטיקע באמערקונגען פון די ערשטע אידישע פיאנערן אין עדמאנטאן און אזוי ווייטער.

דער עולם האט דעם פלאן אויפגענומען מיט באייסטערונג און די פאלגנדע ספע־ציעלע קאמיטע איז דערוויילט געווארן פאר דעם דאזיקן צוועק מיט דעם נאמען "פנקס קאמיטע": י. באלצאן, פארזי־צער, ה. ב. קליינען, י. טאראדאש, מ. סטאַ־טשינסקי, מ. גומיסלמאן און א. וו. מילער. מערער איינצלהייטן וועלן מיר ברייננען מיט דער צייט.

עס זיינען אויך דורכגעפירט געווארן וואלן פאר באאמטע און פאלגנדע זיינען דערוויילט געווארן: מר. דיימאנט, פרעזי־דענט, ה. ב. קליינען, וויס־פרעזידענט, י. טאראדאש, טרעזשורער, מ. גומיסלמאן, פינ. סעקרעטאר, א. וו. מילער, רעק. סעק. רעטאר, י. באלצאן, ערן־מיטגליד, ב. לאה ערן־מיטגליד, ב. סטאנאף, מ. פראדקין, ס. רודניאנסקי, מ. סטאטשינסקי און ב. מאר־גוליס.

עדמאנטאנער חברא קדישא האט געפיי־ערט איר 15טן יעראלאכן יובילײ. עס איז אפגעגעבן געווארן א דין וחשבון פון דער גדר פאנד. דער חשבון איז דורכגעקוקט און באשטעטיקט געווארן פון א ספעציע־לער קאמיטע. נאר אזוי ווי מען איז נאך געווען קורץ אין $600 צו פארענדיקן, האַ־בען זיך עטלאכע חברים אפגערופן, און אויסגעליען די געלדער צו באצאלן אלעס.

דער סעקרעטאר טרעזש. האט פארגע־לעזן פון פנקס דעם סדר היום פון דעם חנוכת הנדר, מיט פיל באמערקונגען פון דער אנטוויקלונג פון דער חברא קדישא פאר די לעצטע 15 יאר.

צו דער וויכטיקער פאסירונג איז ווידער ה' סאטאנאף פארשריבן געווארן פאר אן ערן מיטגליד, און צו חברים ק. רודניאנ־סקי, א. הענסין, איז איבערגעגעבן געווארן א מתנה אלס אן צייכן פון אנערקענונג פון זייער וויכטיקער ארבעט, צוויי שיינע בעכערס.

דער יום טוב איז דורך מיט פיל רעדעס און בכלל אלעס איז געווען זייער יום־טוב'דיק.

פאלגנדע זיינען דערוויילט געווארן פאר באאמטע: ס. וויינבערג, גבאי ראשון, ה. ב. קליינען, גבאי שני, ז. סלוצקי, גבאי שלישי, י. באלצאן, סעק. טרעזש. און ס. שראגע, ש. ליסקער, ס. רודניאנסקי, ה. סאטאנאף, של. שוערמאן, מ. דאין, ז. קלימאף, ל. דאלגאי, ה. מארגאלים און א. הענסין.

דער יעראלאכער תלמוד תורה באזאר, דורכגעפירט פון 'קאונסל און דזשואיש ווי מען", איז געווען זייער דערפאלגרייך, און ניט קוקנדיק אויף דעם וואס די צייט איז געדריקט האט דער עולם געענטפערט מיט א ברייטער האנט.

די קאנווענערס זיינען געווען: מרס. י. סטאר, מרס. ה. גארדאן, מרס. א. פינסקי. עס האבן זיי מיטגעהאלפן פיל קאמיטעס.

דער יעראלאכער מאסקאראד באל דורכ־געפירט פון דעם מוטער פאראיין פון ת"ת איז געווען א דערפאלג. די איינגאמע איז געווען צופרידנשטעלנד. די קאנווענערס זיינען געווען: מרס. וויסמאן און מרס. י. באלצאן.

דער יעראלאכער קאנצערט דורכגעפירט פון היבורו דראמאטיקל קלוב איז געווען דערפאלגרייך. דער ת"ת האל איז געווען קליין צו אריינגעמען דעם עולם. די פראג־ראם איז געווען פון אידיש און ענגליש, אדער בעסער געזאגט, כמעט איינגאנצן א ענגלישע. דער גרעסטער קרעדיט קומט צו זייער פרעזידענט, מרס. ה. בלומפעלד, פאר איר אונדערמידלאכער ארבעט. אויך מר. פראדקין האט פיל מיטגעהאלפן מיט זיין פירערשאפט איבער'ן ארקעסטער און מיט'ן זינגען.

עס וואלט כדאי געווען אויסצורעכענען אלע וואס האבן אנטייל גענומען, אבער, אזוי ווי עס איז שוין צו שפעט, וועלן מיר דאס איצט ניט טאן. ס'איז דאך ווערט צו באמערקן, אז אלע וואס האבן אנטייל גע־נומען, האבן דורכגעפירט זייערע ראלן גע־טריי.

די איינגאמע איז געווען צופרידנשטע־לענד. זיי האבן פון דעם געגעבן צו דער ת"ת ביילדינג פאנד $150 און דער הדסה 150 דאלאר.

די תלמוד תורה האט דורכגעפירט איר יעראלאכן מיטינג. מר. ה. א. פרידמאן, איז געווען פארזיצער. עס זיינען אפגעגעבן גע־וואָרן די פאלגנדע רעפארטס: דער פי־נאנץ באריכט פון ת"ת, פון י. טראדאש, פון ביילדינג פאנד, סעק. טרעזש. מ. וו. ליבערמאן, פינאנס קאמיטע, וו. דיימאנד, טשערמאן און אויך אן אויספירלאכער באַ־ריכט פון סדר הלימוד פון אלע קלאסן, אן איבערבליק איבער דער אנטוויקלונג און פארשריט פון די קינדער און אויך באַ־מערקונגען, רעקאמענדאציעס, פארערונגען איבערגעגעבן פון י. באלצאן, פארזיצער פון ועד החנוך.

פאלגנדע באאמטע זיינען דערוויילט גע־וואָרן: וו. דיימאנד, י. באלצאן, ב. שאר, מ. י. ליבערמאן, רעוו. א. פינסקי, י. טא־ראדאש, ס. שילער, דזש. דאהער, א. קריס־טאל, א. פראדקין, א. הענסין, י. נעלסין, ב. מארגולים, מר. ה. א. פרידמאן, ערן־פרעזידענט.

איינגעטיילט אין פאלגנדע קאמיטעס: ועד החנוך: י. באלצאן, פארזיצער, רעוו. א. פינסקי, ב. שאר, וו. דיימאנד, א. הענ־סין, י. נעלסין: בילדינג קאמיטע: מ. י. ליבערמאן, פארזיצער, וו. דיימאנד, ס. שי־לער; פינאנס קאמיטע: וו. דיימאנד, פאר־זיצער, א. קריסטאל, ה. א. פרידמאן, מ. י. ליבערמאן, דזש. דאהער; מיטגלידער־שאפט קאמיטע: ס. שילער, פארזיצער, א. פראדקין, מ. ב. כהן, ב. מארגולים.

דער צווייטער יעראלאכער מיטינג פון די שער האלדערס פון דער היבורו מיוטשעל לאאן אסס'ן איז אפגעהאלטן געווארן אין דער ת"ת האל.

די אסס'ן האט אויסגעליען פאר דעם יאר 144 לאאנ'ס. פון דער סומע 28 טויז־זענט דאלאר, מען האט געליען פון באנק 15 הונדערט דאלאר און 18 הונדערט דאַ־לאר זיינען געליען געווארן. מיטגלידער צאלן איין פראצענט.

עס זיינען ביז איצט פארקויפט געווארן רען 600 שערס אין ווערט פון זעקס טויז־זענט דאלאר; אויסגעצאלטער קאפיטאל 5 טויזנט דאלאר. די איינגאמע יעדע וואך איז פון 4 הונדערט ביז 8 הונדערט דאַ־לאר.

די אסס'ן האט אויסגעצאלט דיווידענט צו די שער האלדערס $120 צו יעדער שער, אדער 12 פראצענט. דער עולם איז געווען באגייסטערט פון באריכט.

דער פרעזידענט מר. טש. מארגאליס, איז געווען פארזיצנדער, דער סעקרעטאר מר. מ. סטאטשינסקי, האט געלייענט דעם פינאנס רעפעראט. דער טרעזשורער, מר. י. באלצאן, האט געגעבן אן איבערבליק איבער דער אנטוויקלונג פון דער ארגאניזאציע. עס

אידישע העלדן

שפּאַנענדער ראָמאַן פון׳ם אידישן לעבן
אין דער צייט פון דער נרויסער פלאַמה

פון י. ג.

(פאָרטזעצונג)

מער ווי איין מאָל האָט ר׳ שמשון גע־פרעגט, ווי לאַנג דיינקט מען אים דאָ צו האַלטן, און וואָס וועט זיין ענ־דע.

וועט ער האָבן דעם סוף פון דעם לאַ־פידישאַקער רב פון וועמעס טויט, ער, ר׳ שמשון, האָט זיך אַרויסגעראַטעוועט ווי דורך אַ וואונדער?

וועט מען אים פאַרשיקן קיין סיביר, וואוהין מען פאַרשיקט אַלע קרינגס גע־פאַנגענע, אָדער ווער ווייס, פיליייכט וועט מען אים נאָר באַפרייען.

קיינער האָט אים אויף דער דאָזיקער פראַגע ניט געקאָנט ענטפערן, אפילו מיט לידיאַ סאַכאַראָוואַ.

אין אַ נעוויסן טאָג זיינען אין דעם לאַזאַרעט אַריינגעקומען קאַפּיטאַן אַלעק־סאַנדער ניקאָלייעוויטש כוואַסטונאָוו אין דער באַגלייטונג פון זיין געליבטע פאַ־נענקא יאַדווינאַ און פון דעם עסטרייכישן שפּיאָן, ווי ער האָט געגלויבט. זיין פריינט שנעבערג.

— זי ליבט דעם זשיד, — דעם קרינגס געפאַנגענעם? — האָט כוואַסטונאָוו אויסגערופן אין זיין העכסטער דערשטו־נונג, ווי אַזוי ווייסטו דאָס?

— איר מענער, זייט אַלע טויב און בלינד, און איר זעט ניט וואָס עס טוט זיך אונטער אייער נאָז, — האָט די שיי־נע פּאַליאַטשקע געזאָגט מיט שפּאָט. — אַ קינד אין וויגעלע האָט דאָך געקאָנט זעען, אַז זיי זיינען־ביידע פאַרליבט.

— אָבער דאָס איז דאָך ניט מעגלאַך! — האָט כוואַסטונאָוו ניט געקאָנט זיך אָפּוואונדערן. — זי, די טאָכטער פון דעם וואַקנער פאַרשטייער, פון רוסישן אַדל, וועט דאָך ניט ליבן אַ זשיד, אַ קרינגס גע־פאַנגענעם, אַ שונא פון רוסלאַנד! דאָס איז פאַראַכט!

— און דאָך איז עס אַזוי, — האָט פאַ־נענקא יאַדווינאַ אים פאַרזיכערט.

— איך וועל אַזוי ווי מעגלאַך מעלדן די זאַך צו איר פאָטער און אים וואַרנען, אַז ער זאָל פאַרהיטן זיין נאָמען פון אַ סקאַנדאַל, אויב ער וויל ניט, אַז זיין טאָכטער זאָל אַרעסטירט ווערן.

פאַנענקא יאַדווינאַ האָט שטיל געשמיי־כעלט. זי איז געווען צופרידן. זי האָט דערגרייכט איר וואונש.

איר אייניציקער וואונש איז איצט גע־ווען צו שטערן די ליבע פון די צוויי יונ־גע מענשן. די שיינע פּאַליאַטשקע איז גע־ווען אייפערזיכטיק אויף לידיאַ׳ן, זי האָט אַלץ ניט פאַרגינען איר ליבע׳ון זי האָט איר געהאַסט פון טיפסטן האַרצן.

יאַדווינאַ האָט נעקוקט אויף דער שיי־נער רוסישער מיידל ווי אויף דער רוי־בערן פון איר גליק.

האָט זי דען ניט, יאַדווינאַ, פריער גע־ליבט דעם אידישן יונגערמאַן? וואָס פאַר אַ רעכט האָט איצט די פרעמדע מיי־דעל אויף אים?

כוואַסטונאָוו׳ס פאַרשפּרעכונג, אַז אַז ער וועט גיין צו לידיאַ׳ס פאָטער און וועט מאַכן אַ סקאַנדאַל וועגן איר ליבע צו דעם אידן, — דער דאָזיקער פאַר־שפּרעכן האָט דער פּוילישער אַריסטאָ־קראַטקע אויפגעמונטערט, און זי איז געוואָרן פריינטלאַכער צו כוואַסטונאָוו׳ן — נו, וועסט איצט זיין גוט צו מיר? — האָט ער אַ פרעג געטאָן גלעטנדיק איר גלאַט סאַמעטענעם האַלז.

זי האָט שטיפעריש זיך פאַנאַנדערגע־לאָכט און אים גענעבן אַ שנעלן קוש.

— און דו ליבסט מיך טאַקע? — האָט זי געפרעגט מיט אַ שעלמישן בליק.

— און דו פרעגסט עס נאָך? — האָט כוואַסטונאָוו אויסגערופן און ער האָט איר שטורמיש גענומען אין זיינע אַרמס.

— — — —